

A szegény meg a gazdag legény

Élt a világon egy szegény meg egy gazdag legény. Hat ökre, tornácos kőháza volt a gazdag legénynek, de még csak egy borjacskája sem a szegénynek. Hej, sokat kesergett magában a szegény legény: ám, az Isten egynek sokat ad, másnak keveset sem, s nem elég a szegénység, a gazdag le is nézi a szegényt. Mert csakugyan úgy is volt: a gazdag legény lenézte a szegény legényt, még a köszöntését sem fogadta.

Egyszer aztán mit gondolt, mit nem a szegény legény, ő bizony megunta a sok éhezést, rongyoskodást, süttetett az édesanyjával hamuban sült pogácsát, s elment világgá. Azt mondta az anyjának:

- Ne sírjon, édesanyám, majd megsegít a jó Isten, s ha visszakerülök, nem éhezünk, rongyoskodunk többet.

Elindult a szegény legény, ment, mendegélt hegyeken-völgyeken által, hetedhét ország ellen, hajnaltól estig meg sem állott, akkor leült egy fa alá, elővette a hamuban sült pogácsát, s elkezdett falatozni. De még kettőt sem falt, melléje sompolyog egy róka, s kéri könyörögve:

- Hallod-e, te szegény legény, adj egy falás pogácsát Isten nevében, egy hete, hogy nem ettem.

Mondta a szegény legény:

- Adok, hogyne adnék, nem egy falást, többet is, te szegény róka.

Kettőtörte a pogácsát, s felét a rókának adta. Megeszi a róka nagy mohón a pogácsát, s mondja a legénynek:

- No, te szegény legény, jótétel helyébe jót várj! Nesze, három szál a szőrömből, tedd el jól, s ha valahol nagy bajban lész, vesd tűzbe mind a három szálat, én mindjárt ott leszek melletted, a többi aztán az én gondom.

Hitte is, nem is a legény, de mégiscsak eltette a három szőrszálat, elbúcsúzott a rókától, s addig ment, mendegélt, míg a király városába nem ért. Fölment nagy bátran a palotába, egyenesen a király színe elé, köszöntötte a királyt illendően, az is fogadta emberséggel, s kérdezte, hogy mi jóban jár.

- Szolgálatot keresek, felséges királyom - mondta a legény.

- Szolgára nincs szükségem - mondta a király -, de van egy háromszázhatvanhat vékás búzaföldem,* azon már úgy elérett a búza, hogy mind kipattog a szeme: ha ezt a földet huszonnégy órának a leforgása alatt learatod, behordod s ki is csépeled, három tarisznya pénz lesz a jutalmad, mégpedig egy tarisznya arany, egy ezüst s egy réz. De azt is megmondom, hogy ha ezt a munkát el nem végezed, annyi botot veretek rád, ahány nap van az esztendőben. Megvakarja a fejét a szegény legény, hümmöget, gondolkozik, nem tudja, mit csináljon: vállalja-e, ne-e a munkát: ő bizony mégis elszánta magát, ahogy lesz, úgy lesz, hátha jól lesz.

Mondta a királynak:

- Elvállalom a munkát, felséges királyom, talán megsegít a jó Isten.

Jó hajnalban kiment a háromszázhatvanhat vékás búzaföldre, beleállott a búzába, vágta, vágta, hogy csak úgy csurgott róla a véres verejték, de ím, elkövetkezett az este, s hát még annyi búza állott a lábán, hogy elég lett volna a learatása kerek esztendőre. Hej, búsult a szegény legény, főtt a feje, nem tudta, mitévő legyen, éljen-e, haljon-e, fusson-e, maradjon-e. Amint így évelődne, búslakodna magában, eszébe jut, hogy mit mondott a róka: előveszi a három szőrszálat, tüzet gyújt hamarosan, a szőrszálat beledobja, s hát csakugyan abban a szempillantásban ott termett a róka.

- Mi bajod, szegény legény? Látom, nagy búnak eresztetted a fejedet.

- Haj, ne is kérdezd, édes rókám! Nézd ezt a tenger búzáat. Bolond fejjel elvállaltam, hogy huszonnégy órának a leforgásán learatom, a király udvarába hazahordom, ott ki is csépelem, s látod-e, fele idő kitélt, s annyi mintha nem is arattam volna.

- No, ha csak ennyi a bajod, feküdj le s aludj, majd learattatom én a király búzáját, haza is hordatom, ki is csépeltetem reggelre.

Azzal belefűjt egy kicsi sípba, s hát uramteremtőm, abban a pillanatban tenger egér, hörcsög meg galamb lepte el a búzaföldet. Az egerek aratták, a hörcsögök kévébe kötötték, kalongyába* rakták a búzát, a galambok meg kiszemezték, s reggelre mind egy szemig hazavitték.

Reggel, mikor kiállott a király a palota tornácára, a pipa kiesett a szájából, úgy elcsodálkozott azon a nagy hegyen, mit a galambok hordottak az udvar közepére. Búzahegy volt az, aljától a tetejéig.

De bezzeg a király sem másolta meg a szavát, méretett a szegény legénynek három tarisznya aranyat, az meg nagy vígan hazament az édesanyjához. Ám hogy, hogy nem, neszét vette a gazdag legény a szegény legény szerencsésének, nem állotta meg, hogy által ne menjen a szegény legényhez, pedig azelőtt észre sem vette nagy kevélységében.

- Hallottam a hírért, hogy sok pénzt szolgáltatál, igaz-e? - kérdezte a gazdag legény.

- Bizony ha hallottad, jól hallottad - mondotta a szegény legény -, de nem is adták ingyen: learattam s kicsépeltem huszonnégy órának a leforgásán a király búzáját, ami háromszázhatvanhat vékás földön termett.

A gazdag legény nem szólt semmit, de gondolta magában, hogy aminek a szegény legény, annak ő is képe; megirigyelte tőle a sok pénzt, s mert többhöz több kell, nem volt odahaza maradása, süttetett az anyjával tiszta búzalisztból egy tarisznya pogácsát, melléje jóféle pecsenyét, s úgy indult a király udvarába. Éppen azon az úton járt, ahol a szegény, éppen az alá a fa alá talált leülni, s hát jóformán elé sem szedte az elemózsiáját, ott termett a róka, s kérte könyörögve:

- Hallod-e, te gazdag legény, adj egy falást Isten nevében, egy hete, hogy nem ettem!

- Ha nem ettél, az a te bajod! - mordult rá nagy mostohán a gazdag legény. - Nem rókának süttötte édsanyám ezt a pogácsát.

Ez nem volt elég, még jól oldalba is rúgta a szegény rókát, s az nagy szégyenkezve elkullogott. Aztán a legény is, mikor annyit evett, amennyi belefért, továbbindult, s meg sem állott a király városáig. Fölment a királyhoz, éppen, mint a szegény legény, szolgálatot kért, de azt nem kapott, hanem a király azt mondta:

- Van még egy háromszázhatvanhat vékás földem, ha huszonnégy óra lefolyásán learatod, három tarisznya pénzt adok, de ha nem, annyi botot veretek rád, ahány nap az esztendőben. Bezzeg a gazdag legény nem vakarta a fejét, nem tűnődött, gondolkozott, hanem egyszeriben elvállalta a munkát, s mindjárt ment a búzaföldre, ott aratni kezdett nagy serényen. Hiszen arathatott, izzadhatott, meg sem látszott az aratása azon a nagy földön, s mikor letelt a huszonnégy óra, alig volt a dolgának valami láttatja. No, ha úgy, a király sem vette tréfára, lehúzatta a gazdag legényt a húsz körméről, s egy nem sok, annyit sem engedett el a háromszázhatvanöt botból. Véres lepedőben vitték haza a gazdag legényt, s többet nem is állott a lábára. S mert hogy nem tudott dolgozni, lassanként elszegényedett, ellenben a szegény legényből hatökrös gazda lett.

Így volt, vége volt, mese volt.